

Yrittäjyyskasvatuksen monet kasvot

29.9.2023

Yrittäjyyskasvatuksen päämäärä on, ainakin jos Euroopan Komissiota uskoo, tuottaa osaamisyhteiskunnassa välttämätöntä osaamista: ”aloitekyky ja yrittäjyys” on jo yli 15 vuotta sitten määritelty tällaiseksi. Komission kymmenen vuotta myöhemmin julkaisemassa EntreComp-viitekehyksessä yrittäjyysosaaminen on jaettu kolmeen osa-alueeseen ja yhteensä viiteentoista osin toisiinsa limittyvään kompetenssiin: yrittäjyysosaamiseen kuuluu ideoiden ja mahdollisuuksien tunnistamisen ohella myös resurssien hallintaa ja toimeenpanokykyä. Ei siis ihan yksinkertainen asia tämäkään! Suomalaisessa yrittäjyyskasvatuksen kentässä joka tapauksessa tunnistetaan yleisesti tavoitteeksi synnyttää yrittäjämäisyyttä, yrittäjyyteen liitettyä ajattelu- ja toimintatapaa (entrepreneurial mindset).

Opetushallitus luonnehtii samassa hengessä yrittäjyyskasvatuksen tavoitteita, mainiten mm. myönteiset asenteet yrittäjyyttä kohtaan, yrittäjämäisen toiminnan ja erilaiset yrittäjyyden liittyvät valmiudet. Lisäksi Opetushallitus sanoo sen suoraan: tavoitteena on aikaansaada uutta yrittäjyyttä.

Yrittäjämäinen vai yrittäjä?

Yrittäjämäisyys liittyy samalla vahvasti työllistettävyyteen: yrittäjämäinen ihminen on samalla arvokas lisä mille tahansa työyhteisölle. Hänellä on aikaansaava työote, joten hänen voi odottaa hoitavan oman tonttinsa ja ehkä keventävän muidenkin taakkaa. Yrittäjämäinen työntekijä on luova ongelmanratkaisija, joka miettii miten asiat voisi tehdä paremmin.

Mutta yrittäjyyskasvatuksessa on kysymys myös yrittäjyyteen kasvattamisesta. Vaikuttavuutta on myös tavattu mitata yrittäjyysaikomuksilla, vaikka omatkin tutkimuksemme osoittavat, että korkeakoulutus todennäköisemmin vähentää kuin lisää yrittäjäksi ryhtymisen aikeita. Yksi syy on toki vaihtoehtoiskustannus – korkeakoulusta valmistuneella on mahdollisuuksia myös palkkatyömarkkinoilla. Toinen syy on varmasti myös

kasvanut ymmärrys liiketoimintaan liittyvistä haasteista ja riskeistä. Ja totta on sekin, että omaan yritystoimintaan voi olla helpompi tarttua, kun on ensin työkokemusta vyön alla. Mikään korkeakoulu ei voisi puhtaalla omallatunnolla edes pyrkiä siihen, että mahdollisimman suuri osa valmistuvista opiskelijoista ryhtyisi yrittäjäksi: yrittäjyys on vahvasti henkilökohtainen valinta.

Oman elämänsä yrittäjäksi

Yhteisiäkin elementtejä näiden kahden erilaisen näkökulman välillä toki on. Niin yrittäjämäisyyden kuin yrittäjyydenkin ytimessä on mahdollisuuksien tunnistamisen, ja tietysti myös niihin tarttumisen, taito. Mahdollisuuksiin kiinteästi liittyy myös arvon tuottamisen ajatus. Yrittäjän on tuotettava arvoa jollekin toiselle tai hänen yrityksensä ei voi menestyä. Samoin yrittäjämäinen toiminta elämässä yleensä vaatii ainakin pitkässä juoksussa kykyä olla arvokas toisille. Toki jokainen ihminen on arvokas riippumatta hänen kyvystään tuottaa ulkoista arvoa.

Toinen tärkeä yhteinen elementti liittyy minuuteen. Niin yrittäjä kuin yrittäjämäinen ihminenkin on lähtökohtaisesti oman elämänsä subjekti, ei objekti. Yrittäjyys on uskoa siihen, että voi vaikuttaa, omaan elämäänsä mutta myös muihin. Kolmantena haluamme nostaa esiin kyvyn sietää epäonnistumisia ja vastoinkäymisiä. Vaikka välillä tulee itse mokattua ja välillä maailma heittää mutakakulla – mutta elämä kantaa. Tätä voidaan kutsua myös resilienssiksi, mitä jokainen meistä tarvitsee.

Olisipa hienoa, jos me suomalaisissa korkeakouluissa saisimme vähintään nämä yhteiset elementit tartutettua jokaiseen tutkinnon suorittaneeseen.

Anmari Viljamaa, Elina Varamäki, Sanna Joensuu-Salo
SeAMK

Kirjoittajat osallistuivat 2023 Yrittäjyyskasvatuspäiville Turussa. Siellä käydyt keskustelut inspiroivat tämän pohdinnan.

Kuva: Firefly.